

Marija-Jožefova misijonska hiša, od vlade dovoljena dne 8. junija t. l., cerkveno potrjena dne 10. istega meseca. In kakor izpod pečine, na kateri cerkev stoji, izvira močen vrelec bistre studenčnice utrujenim in žejnim v okrepčavo, jednako bode po delovanju gorečih misijonarjev tudi neusahljiv vir milosti božje, ki se je v cerkvi sv. Jožefa z omenjeno naselbino odprl, oživil in krepil kristjane ter širil dušni blagor na vse strani naše prelepe škofije. Zato pa bode tudi marsikdo, zadobivši pri Sv. Jožefu duhovno življenje, blagovol presrečni dan ustanovitve tamošnje misijonske naselbine ter se hvaležno spomnil ustanovnikov cerkve, dasi so mu po imenu neznani.

Kdo pa je ustanovil cerkev sv. Jožefa? Na to vprašanje naj odgovori nastopna črtica, katere namen je, podati spoštovanim čitateljem »Slov. Gospodarja« kratko zgodovino cerkve sv. Jožefa z životopisnimi drobtinami njenih ustanovnikov in dobrotnikov. —

Sedanja cerkev sv. Jožefa ni prvotna, kajti že pred njeno zgradbo stala je ondi primeroma manjša cerkev, istotako sv. Jožefu posvečena. Ustanovnik prvotne cerkvice je bil mariborski župan in sodec Valentin pl. Bevorgo ali Weworgo. To razvidimo iz listine z dne 17. junija 1684, s katero je papežev nuncij na Dunaju pooblastil lavantinskega knezoškofa Franca grofa Stadion, da sme cerkvico sv. Jožefa, katero je bil plemeniti gosp. Valentin Weworgo iz Maribora nedavno postavil (»nuper constructam per nobilem D. Valentinum Weworgo de Marburgo«) posvetiti.¹⁾

Valentin pl. Bevorgo je bil, kakor kaže njegovo ime, laški plemič, katerega grb je dičila bliščeča zvezda med dvema lilijama.²⁾

Do leta 1664. je živel s svojo soprogo Marijo Haid, s katero je bil dne 12. maja 1659 v Mariboru poročen³⁾, na Ptujski gori. Ondi je bil leta 1661. tudi župan. Tam mu je navedenega leta bil rojen tudi sin Valentin, ki je pozneje postal prvi beneficijar pri Sv. Jožefu.

Leta 1664. se je preselil v Maribor, kjer je njegova soproga po svojih stariših podedovala hišo in obširna zemljišča. Vrh tega je kupil okoli leta 1670. od Winterhofferjevih dedičev gradič Radvanj zunaj Maribora⁴⁾, ter je postal eden izmed najpremožnejših mariborskih meščanov. V Mariboru je užival toliko spoštovanje in zaupanje, da so ga izvolili cerkvenim ključarjem, svetovalcem, leta 1671. pa celo županom. Slednjo častno službo je opravljal do 1676.⁵⁾

V Mariboru so mu bili krščeni sledeči otroci: dne 5. julija 1665 Janez Krst., 3. decembra 1666 Ana Barbara, 15. septembra 1668 Franc, 6. marca 1671 Gregorij Friderik, 23. oktobra 1675 Marija Katarina.⁶⁾ Soproga Marija mu je umrla dne 9. avgusta 1678.⁷⁾ Njega pa je ugonobila najbrž kuga leta 1681. Njegovi dediči so prodali Radvanj koncem 17. veka Maksimilijanu grofu Gallerju.

Kedaj pa je Valentin pl. Bevorgo postavil cerkvico sv. Jožefa? Dr. G. R. Puff trdi v svoji knjigi »Marburg« (II., 153.), da se je to leta 1685. zgodilo, kar pa z ozirom na navedeno pooblastilo papeževega nuncija ne more biti resnično. Iz poročila hočkega nadžupnika Antona Feste z dne 14. januarja 1687 povzamemo, da je cerkvica takrat stala že blizu 12 let.⁸⁾ Po tem takem

je bila postavljena leta 1675., ko je pobožni cesar Leopold I. sv. Jožefa varha za vse avstrijske dežele izvolil.¹⁾

Tej prvotni cerkvi sv. Jožefa je papež Inocencij XI. dne 27. maja 1678 naklonil posebno milost s podelitvijo popolnega odpustka vsem, ki na god sv. Jožefa po prejetih zakramentih sv. pokore in presv. Rešnjega Telesa cerkvico sv. Jožefa obiščejo in v njej pobožno molijo.²⁾ Omenjenega leta, dne 2. novembra pa je sporočil mariborski meščan Mihael Protman cerkvici sv. Jožefa 500 fl. za večno luč.³⁾ (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Domača zdravila za živino.

(Dalje.)

Strd, zmešana z čistim solitarjem, je zdravilo za davico pri konjih in vratno otekline pri goveji živini. Vzame se $\frac{1}{4}$ kile strdi in 100 gramov solitarja, ter če je mazilo redko, se dodá še nekoliko moke, da postane gostejše. Tega zdravila se živini štirikrat na dan namaže na jezik, vselej za 30 gramov. Od zunaj pa se na otekline vrata oriba mazilo od 8 gramov kafe, raztopljene v 100 gramov lanenega olja. Dobro je tudi, če je pri rokah, dodati 50 gramov salmijaka. Živina se mora jako varovati premraženja in z mlačno vodo napajati.

Strd, katere se vzame 60 gramov in se primeša 15 gramov žveplovega cvetu in toliko drobno stolčenih omanovih korenin, je dobro zdravilo zoper garje pri ovcah. Četrtno tega zdravila se daje vsaki dan na leseni lopatici bolni ovci v gobec.

Strd, zmešana z olom ali pivom, je dobro zdravilo za kašelj pri ovcah. Vzame se žlica strdi in na pivu da ovci spiti, kar se po enkrat na dan nekaj časa ponavlja.

Trpentinovo olje je zdravilo zoper hromost v plečih in skrninsko topost pri konjih in govedih. Vzame se šest delov trpentinovca, jeden del lavorjevega olja, jeden del salmijakovca in jeden del kafe. Vse to se dobro premeša in s tem zdravilom se bolni del trupla vsaki dan dobro pomaže. Še boljše je, če se železo segreje in blizu drži, da se mazilo bolj v kožo in telo živine spravi. Volom, ki so v sklepih hromi, to zdravilo tudi dobro dene.

Tobak je najboljši pomoček pregnati ovcam uši. Jeden del tobaka se skuha v 25 delih vode in v tej vodi se ovce kopljejo. Namoči naj se cela ovca v vodo, le samo glava ostane zunaj in to za blizu dve minuti. Potem se spusti ovca iz vode in trdno izžme voda iz volne. Ta pomoček je najboljši, preganjati ovcam uši, ker ne škoduje ovcam, mrčes pa gotovo zamori.

Vinski kamen, katerega se vzame za 15 gramov in ravno toliko solitarja, se svetuje kot zdravilo zoper krvomók pri ovcah. Četrtno tega zdravila v prah zmletega se enkrat potrese na vodo in ovci v gobec vlije. To se daje dvakrat na dan.

Voda, čvrsta in hladna, je sredstvo ohraniti živini zdravje. Ali voda je tudi izvrstno zdravilo za kopita konjem, ako so razpokale. Pripraviti se mora primerna posoda z čisto vodo, v kateri naj konj pogosto stoji, da se mu kopito razmehča in zaraste. Potem se naj še le zopet dá podkovati.

Železni opilki in tudi voda, v kateri se je železo ugašalo, to je dobro sredstvo zboljšati govedi kosti in zdravilo proti kostolomnici. Po slabi paši in kisli

¹⁾ J. Orožen, I., 574.

²⁾ Dr. G. R. Puff, Marburg, II., 150.

³⁾ »1659, die 12. Maii copulatus D. Valentinus de Weworchio ex Monte Gratiarum... cum virgine Maria Haidin, adstant. test. D. Joanne Thoma Niderl, p. t. Judice —«. (Poročna knjiga mariborska.)

⁴⁾ Sim. Povoden, — rokopis.

⁵⁾ Dr. G. R. Puff, Marburg, II., 148 in 150.

⁶⁾ Krstna knjiga mariborska. Oče je naveden kot »pro tempore syndicus Parochialis Eccl.«

⁷⁾ Mrtvaška knjiga mariborska.

⁸⁾ J. Orožen, I., 574.

¹⁾ Življenje svetnikov, I., 410.

²⁾ Dr. G. R. Puff, Marburg, II., 132 in Ign. Orožen, I., 36.

³⁾ Ign. Orožen, I., 36.

krmi živina dostikrat tako oslabi, da pri vstajanju in vleganju ji začnejo kosti pokati. Še prej nego se ji je zlomila kaka kost, naj se ji zboljša hrana z zrnjem, praženo moko in dobrim sladkim senom. Dalje ji je koristno dajati prahu od ugašenega apna ali krede, pepela ali tudi ogljija. Ako je želodec pokvarjen, da živina noče jesti, naj se ji daje pogosto soli, z encijanom, kolmežem in pelinom zmešane. Še boljši je prah iz hrastove skorje ali ježic in divjega kostanja, tako tudi je dober surovi galun. Za pijačo pa služi gori omenjena voda, v kateri se je železo ugašalo ali pa se je v njo železnih opilkov potrosilo.

Žganje in milo se hvali kot dobro zdravilo za ribanje oteklin pri konjih, katere izvirajo od padca in drugega poškodovanja. Ribati je treba po trikrat na dan in včasih zmivati otekline z mrzlo vodo.

Tudi se žganje priporoča kot zdravilo za bolečine na kopitu, katere izvirajo od slabega podkovanja. V luknjo od žeblja se vlije žganja, s predivom ali pávalo zatakne in noga s kravjekom namazana obveže. Če se je gnoj od rane zlo razširil, mora se dotični bolni del izrezati, potem z žganjem, kateremu se je nekaj trpeninovca primešalo, vsaki dan maže in skrbno obveže.

Zveplov cvet, kateremu se za 100 gramov doda 120 gramov encijanovih korenin, ravno toliko koprovega semena in $\frac{1}{4}$ kile naribanega hrena, vse to je izvrstno zdravilo za kašelj pri goveji živini. Primešati se mora zraven toliko strdi, da postane zmes kakor močnik, katere se daje v jutru in zvečer za kurje jajce veliko živini.

(Konec prih.)

Žitne cene v Mariboru od dne 11. do 18. sept. po hektolitrih: Pšenica 8 fl. 80 kr., rž 5 fl. 80 kr., ječmen 4 fl. 50 kr., oves 3 fl. 20 kr., koruza 5 fl. 15 kr., proso 4 fl. 90 kr. in hajdina 5 fl. 50 kr.

Sejmovi. Dne 27. septembra v Svetincih. Dne 29. septembra v Gleinstetnu, na Pilštanju, v Vržeju, Marenbergu, Čmureku, pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, v Sostanju in na Vranskem. Dne 30. septembra na Bregu pri Ptujju (za svinje).

Dopisi.

Od Sv. Ilja v Slov. goricah. (Dva slavna dneva.) V naši fari sta dve šoli. Prva je takozvana slovenska, ki ima štiri učitelje; ta šola je naša stara, otroci se v njej učijo kakor zdrava pamet velevala, v slovenskem jeziku, učijo pa se od tretjega šolskega leta naprej, torej pet let, tudi nemški; gg. učitelji so jako pridni, vsi jih spoštujemo in smo jim hvaležni za njihov trud. Druga šola (naj ji bo to ime, ki pa ga ne zasluži) je ona nemškega šulvereina. To šolo nam je v občino spravil (Bog nas ga zopet reši) znani Pistor. V tej šoli otroci ne slišijo niti jedne slovenske besedice; otroci pa so Slovenci, namreč takih omahljivih starišev, ki so se od Pistorja dali ujeti. Otroci se ne naučijo nič in bodo nekdanj še večje sirote, kakor so sedaj. Ta šola dela le prepir in nesrečo. In to šolo hoče nemški šulverein, ker nima več denarja, zvrniti na tistih pet občin, ki imajo itak svojo štirirazredno slovensko šolo. Pomaga mu Pistor, ki je župan šentiljske občine, potem pa okrajni in deželni šolski svet in vlada sploh. Po zakonu se ima povsod jeden šolski razred oziroma jednorazredna šola osnovati, kjer je skoz pet let povprek 40 za šolo godnih otrok; take šole pa imajo določiti tisti, ki šolo ohranjujejo. Zato je Pistor tuhtal tako-le: Najti se ima povprečno število tistih otrok, ki

so zadnjih pet let obiskovali nemško šolo, in najti se morajo tudi štiridesetih otrok stariši, ki bodo za te otroke zahtevali trdo nemški pouk. Nato pa je Pistor iskal pomoči pri šolski oblasti, ki mu jo je z veseljem ponudila ter ukazala učiteljem otroke prešteti, starišem pa priti zadnji četrtek in petek pred g. okrajnega glavarja, ki jih je poprašal, kakšno šolo da hočejo imeti. Prišel je starišem strah delat tudi neki g. Pressinger, ki ga je deželni odbor iz Gradca poslal sem dol. Pistor in njegov sluga pa sta teden poprej letala od hiše do hiše, pravila ljudem, kako veliki dobrotniki so šentiljski čanoni nemški kapitalisti, ki so onim pokupili vinograde in nemško šolo podpirajo, ne da bi imeli za svoje otroke korist od nje, in njim obljubovala dobro južino. Gospod okrajni glavar je prišel in tudi mnogo starišev, do tri sto. To sta bila za našo faro imenitna dneva, kajti pokazalo se je, da se Sv. Ilj svoje stare časti, po kateri služe daleč na okrog, živo zaveda. Le 35 starišev je našel Pistor, ki so izrekli, da so pripravljeni, otroke svoje dati mučiti, ki ne branijo, da bi njih otroci ostali dušne sirote, in ki se jim ni groza zdelo, otroke svoje vreči v prusko žrelo. Kako lepo pa so nastopali naši slovenski očetje, naše slovenske matere! Odgovarjali so v našem milem slovenskem jeziku tako odločno in nekako ponosno, da g. okrajni glavar drugi dan vprašanji ni več stavil nemški, ampak slovenski. Posebej omeniti nam je neko mater, ki je na vprašanje, hoče li svoje otroke dati v nemško ali slovensko šolo, ponosno in navdušeno rekla: »Vedno v slovensko!« Zlata mati, junaška žena! Mati Slovenija te je v zahvalo tisti hip pritisknila na svoje srce, dala ti ljubezni gorek poljub na čelo, in veselja so ji padale solze na tvojo glavo. Bog tebe in tvoje otročiče obvaruj in ti daj z njimi doživeti veliko veselja! Štirje šentiljski župani: g. Ign. Sparl, g. Anton Hauc, g. Franc Dörner in g. Iv. Černec pa so v imenu svojih občin gosp. okrajnemu glavarju izjavili, da šulvereinske šole nočejo ter da si bodo z božjo pomočjo za svoje otroke sami skrbeli in sicer tako, kakor se jim zdi prav. To so močje! To je značaj! Sploh, moramo reči, 16. in 17. dan septembra sta zapisana v šentiljski fari v zlate knjige, kajti pokazalo se je, da ima tukaj čednost in zdrava pamet svoj dom. Oh Pistor, kako majhen si, če te gledamo pri tvojem vednem rovanju in primerjamo z našim značajnimi možmi in ženami! Štetje otrok je pokazalo, da jih je zadnjih pet let hodilo v nemško šolo 34. S 35-imi stariši bil je Pistor zadovoljen, kajti ti imajo 40 otrok, ne pa s štetjem. Zato je zahteval, da se ima še enkrat šteti, in tako bo se seveda tudi zgodilo. Koliko skrbi za ljubo nemščino! Na Dunaju je pa prošnjo za češko šolo podpisalo na stotine in stotine čeških starišev, v Trstu in v Gorici prošnjo za slovensko šolo 1200, oziroma okoli 500 slovenskih starišev, in v kljub že leta in leta trajajočemu boju željenih šol vendar ne dobijo. Slovenski stariši, pomnite si to! No, kako pa je Pistor svojo obljubo držal? Pri Majheniču je bila tista južina in izpili so pre 3 sode piva in pojedli jedno svinjo. Dober tek!

Iz Celja. (Volitve v pridobninske komisije) v celjskem okraju. Volilni možje pridobninske družbe III. razreda za okrajno glavarstvo celjsko volijo dne 27. sept. tri člane in tri namestnike v pridobninsko komisijo, volilni možje IV. razreda pa dne 28. sept. štiri člane in štiri namestnike. Volitev se vrši v Celju. Vsak volilni mož mora ali osebno priti na volišče, ali pa volilnemu komisarju za volitev v pridobninsko komisijo III. oziroma IV. razreda po pošti poslati svojo glasovnico. Z glasovnico se mora oddati tudi volilna izkaznica. Veljavne so samo tiste glasovnice, katere so volilni možje dobili od davčnega oblastva. Vsak volilec